

Հարիւր յիսուն կամ վաթսուն տարուան Թուրքահայոց այդ հին վաճառականութիւնը, որ ընդհանրապէս խառն էր սեղանաւորութեան և միջնորդութեան հետ ու կը կատարուէր գլխաւորապէս տեղական ու նախնական նիւթերու փոխանակութեամբ և մեծաքանակ փոխատուութեամբ, մինչեւ 1835 չունէր ինչ և է ուղղակի արաբերութիւն և գործառնութիւն նշանակելի՝ եւրոպական հրապարակներուն հետ: Բացի վենետիկի ձեռնովայի և Հոլանտայի հին հրապարակներէն, ուր 12րդ դարէն սկսեալ՝ Հայերը կատարած են առեւտրական գործառնութիւններ:

Գրելէ առաջ 1835էն ասդին Թուրքահայոց վաճառականութեան վրայ՝ տա՛նք քանի մը կենսագրական և գործառնական համառօտ տեղեկութիւններ հին Թուրքահայ երեւելի վաճառականներէն ոմանց վրայ՝ սկսելով Ակընցի Երեւանենց Մահտեսի Սեղբեստրոսէն:

Այս Ակընցի Երեւանենց Մահտեսի Սեղբեստրոս Մանուէլեան (Սեղբոս սարաֆ)՝ 18րդ դարու Թուրքահայ մեծ վաճառականներուն ամէնէն առաջինն ու նշանաւորն եղած է, որ կը կոչուէր նաև պապիրկեան պաշի: Եւ էր սեղանաւոր ամէնաճոխ ինչպէս նաև վաճառապետ արքունի:⁽¹⁾ Իր ժամանակին Կ. Պոլիսի մէջ ամէնէն մեծատուն և ազդեցիկ Հայը, որուն հարստութիւնը մինչեւ ցարդ առակաւորեալ է Թուրքահայերուն մէջ: Դժբաղդաբար իր գործառնութեանց ու առեւտրական ընթացքին վրայ՝ ինչ և է մասնաւոր տեղեկութիւններ հասած չեն մեզի: Բարերարած է գլխաւորապէս Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց վանքին, ինչպէս կը գրէ Աստուածատուր եպս.ի երկհատոր Պատմութիւնն Երու-

(1) Ըստ Հ. Դուկաս Ինճիճեանի: